

## Φεβρουάριος Αιών

Κάνοντας λόγο για τον 20ο αιώνα, οι κοινές διαπιστώσεις είναι πολλές. Αν προσπαθούσαμε να συντάξουμε έναν αρχικό κατάλογο χωρίς πρόθεση αξιολόγησης, θα μιλούσαμε αμέσως για την κατάρρευση των ιδεολογιών ή τουλάχιστον την παθογένεια των ιδεολογιών και δογμάτων που έχουν επιβιώσει, για την αλματώδη και περίπου ανεξέλεγκτη επέκταση της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, για την αλλοίωση των κοινωνικών και πολιτικών δομών, για την επικράτηση ανά την Υφήλιο του καταναλωτικού προτύπου διαβίωσης. Σε αυτά, που μοιάζουν να έρχονται αυτομάτως στο νου και που αφορούν πια όλη την ανθρωπότητα, όλα τα κράτη και όλες τις κοινωνίες, μπορούμε να προσθέσουμε, δίχως πιθανότητα λάθους ή υπερβολής, την υποχώρηση όσο και την πολιτική επιστράτευση των θρησκευτικών αντιλήψεων (συνδυαζόμενων με την συνεχή καταρράκωση της Πολιτικής), τη θεαματική βελτίωση των μεταφορών και των επικοινωνιών, το πέρασμα από τη βιομηχανική κοινωνία στην κοινωνία των υπηρεσιών, της οποίας τα όρια είναι ορατά και η αγωνία επιπλέον μετατόπισής τους καταδυναστευτική. Και ακόμα, την αμετάκλητη καταστροφή του Περιβάλλοντος και τη ραγδαία και εξίσου αμετάκλητη μείωση του θησαυρού της πανίδας και χλωρίδας, τον υπερπληθυσμό και την άνιση κατανομή του πλούτου, τη γήρανση του πληθυσμού στην Ευρώπη, την εμφάνιση ασθενειών που αντιμετωπίζονται ως πανδημίες, τη δυνατότητα του ανθρώπου να εξολοθρεύσει το είδος του, να εξαντλήσει τον πλανήτη, να αλλάξει ισορροπίες του πλανήτη, στον οποίο μόλις προσφάτως εμφανίστηκε, τη διαφθορά, τη βία, την εγκληματικότητα.

Όλα αυτά, χωρίς πάλι να είναι τα μόνα, έχουν λάβει πλανητική διάσταση και, εξαιτίας αυτής της διάστασης, υπερβαίνουν τόσο πολύ τις δυνατότητες των εν ισχύει και παραδεδεγμένων κοινωνικών και πολιτικών σχημάτων (τα οποία δεν φτιάχτηκαν για τέτοιες καταστάσεις), ώστε θεμελιώδεις ισχύουσες έννοιες, όπως αυτή του κράτους ή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, χάνουν εν πολλοίς το περιεχόμενό τους, ενώ διεθνείς οργανισμοί και συμφωνίες (το ίδιο το Διεθνές Δίκαιο), παραμερίζονται και κρίνονται ως αναξιόπιστοι. Η υποχώρηση της ανθρώπινης δημιουργικότητας (ως έκφρασης αντίδρασης όσο και προοπτικής στη διαμόρφωση της κοινωνίας) δεν είναι η μικρότερη έκπληξη.

Εντός αυτού του κόσμου, υπάρχει ένας αδιάκοπος καταιγισμός αναλύσεων, προειδοποιήσεων, προβλέψεων και προφητειών, καθώς και προθέσεων και διατύπωσης αρχών, που προσπαθούν να περιγράψουν, όσο πληρέστερα γίνεται, ένα ή περισσότερα από τα ζητήματα που αναφέρθηκαν και να

τα χαλιναγωγήσουν ή τουλάχιστον να τα περιχαρακώσουν και να τα καταστήσουν κοινώς αποδεκτές προτεραιότητες προς συλλογική και συνεκτική αντιμετώπιση, αφού έχουν πλανητική διάσταση. Παρ' όλο που διαθέτουμε εμβριθή και κατατοπιστικά εγχειρίδια ανάλυσης και σύνθεσης προβλημάτων, των οποίων τα συμπεράσματα και οι εισηγήσεις αποσπούν την αποδοχή έστω και ενός αδιάφορου, η εφαρμογή και η χρήση τους δεν είναι προφανής, ούτε η αξία τους: η ανελαστικότητα της υφιστάμενης τάξης δεν επιτρέπει ουσιαστικές παρεμβάσεις. Ομοίως, απλές ή πολύπλοκες ασκήσεις προσέγγισης των προβλημάτων και των επιλογών για την επίλυσή τους έχουν κατά σύστημα διαψευστεί, ας στηρίζονται σε λογικές παραδοχές και στη συνεργασία επιφανών πνευμάτων: οι ιδέες (ως ιδέες), οι μεθοδολογίες, τα υποστηρικτικά συστήματα και οι διαδικασίες, γερνούν πολύ γρήγορα και δεν διέπονται από επιχειρηματικές δεσμεύσεις, ώστε να έχουν συνέχεια και να εξυπηρετούνται από επενδύσεις, πράγμα που η υφιστάμενη τάξη θα αναγνώριζε. Σε ένα κόσμο όπου τα πάντα είναι «προϊόντα» (πράγμα που εξηγείται λόγω της ισχύος των ολοκληρωμένων υπηρεσιών και του καταναλωτισμού), οι ιδέες και τα παράγωγά τους δεν είναι αγορές και δεν εντάσσονται σε προτεραιότητες προσφοράς και ζήτησης (supply-driven or demand-driven markets), οπότε δεν εξυπηρετούνται από αξιόλογα οικονομικά και τεχνικά μέσα. Ούτε υπακούουν στο πρότυπο της έρευνας και ανάπτυξης (R&D), ώστε να ακολουθούν τον κύκλο της δοκιμής, της αναβάθμισης και της νέας έκδοσης. Έτσι, το αξίωμα του περιορισμένου κύκλου ζωής των ιδεών επιβάλλεται: ο κόσμος μοιάζει να είναι μία Βαβέλ, όχι επειδή διάφορα λέγονται σε διάφορες γλώσσες, αλλά επειδή όλα λέγονται με όλους τους τρόπους και όλα παρέρχονται.